

JAARVERSLAG 2023

JAARVERSLAG 2023

Caring Farmers behartigen het belang van een volhoudbaar voedselsysteem, met oog voor nu en de nieuwe generaties. Caring Farmers zet het boerenperspectief centraal, want de boer is de basis van het voedselsysteem en daarom zijn we Caring Farmers. We dragen zorg voor ons voedsel, we dragen dus ook zorg voor onze voedselmakers.

VOOR U...

ligt het vierde jaarverslag van de Caring Farmers.

2023 was een bewogen jaar. Voor iedereen, en ook voor boeren. Twee oorlogen, twee verkiezingen, nog steeds geen concrete stikstofmaatregelen en het klimaat liet ons zien wat 1,2 graden opwarming al teweegbrengt: perioden van extreme droogte en aan de andere kant overstromingen. 2023 gaat de boeken in als het warmste én het natste jaar sinds het begin van de metingen. De boeren merkten dat. De aardappelenoogst mislukte bij velen en velen maken zich zorgen.

Voor Caring Farmers was het een jaar van onderhandelingen: met de Groenboerenplan partners, met ministerie LNV, met provincies, aan tafel van het Landbouwakkoord en vooral aan de hoofdtafel van het Convenant Dierwaardige Veehouderij. Het Landbouwakkoord klapte en na ruim een jaar praten ligt er ook geen Convenant. Nog geen concreet resultaat dus, behalve dat alle partijen zich realiseren dat koplopers een belangrijke rol hebben.

We bereikten wel concreet resultaat met onze campagnes Kalfjes bij de Koe en Levende Zadenbank. Ook richtten we de Caring Movement op en samen met de Groenboerenplan partners bereiden we ons voor op concrete campagnes in 2024.

Lees mee met onze terugblik op bewogen jaar 2023.

Namens het bestuur
Ruud, Geert en Annette

Namens het
kantoorteam
Hanneke, Marga, Sanne,
Sandra Leonie

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING PAG.3

2 DOELSTELLINGEN PAG.4

3 DE CARING COMMUNITY PAG.5

3.1 Groei Caring Community

4. LUIDERE STEM VOOR KRINGLOOPLANDBOUW PAG.6

4.1 Dierwaardige Veehouderij

4.2 Eén geluid met de Groenboerenplan partners

4.3 Duurzame Troonrede

4.4 Opiniematerialen en media optredens

5. CARING FARMERS ALS INSPIRATIEBRON PAG.9

5.1 Onze boeren in de media

5.2 Farmers aan het woord

6. CONCRETE PROJECTEN PAG.12

6.1 Kalfjes bij de Koe

6.2 Levende Zadenbank

6.3 Biodiversiteit op je Bord

6.4 Meer Bomen Nu

6.5 Boer&Buur met Natuur

6.6 Wat deden onze boeren aan de Code?

7. PERSONEEL & ORGANISATIE PAG.16

Improving the brand and company

8. FINANCIËEL VERSLAG PAG.17+18

1. INLEIDING

Caring Farmers, opgericht in de zomer van 2019 als zusterorganisatie van de Caring Vets, wil ieder jaar stappen maken op weg naar een nieuw duurzaam voedselsysteem. Om de klimaat- en biodiversiteit crisis te beteugelen willen we naar een nieuwe vorm van voedselvoorziening die opereert binnen de grenzen van de natuur. Een grote opgave!

In 2022 vonden we onze kracht: de stem van kringlooplandbouw luider laten horen in het publieke debat en aan de onderhandelingstafel. Maar in 2023 werden we opgeslokt door diezelfde onderhandelingstafel. Een moeilijke rol die een lange adem behoeft. Er kwam geen Convenant Dierwaardige Veehouderij, maar wel wordt overal erkend dat koplopers een belangrijke rol spelen in de transitie. Wat de nieuwe politieke werkelijkheid ons gaat brengen, is nog maar afwachten. Het was daarom ook een jaar van bezinning: moeten we ons de komende jaren niet meer richten op de boeren en de markt, in plaats van op de overheid? Na goede gesprekken met onze Raad van Advies hebben we hier nog geen knoop over doorgehakt.

In 2023 groeide de Caring Community verder: op een uitverkocht Caring Congres richtten we de Caring Movement op: samen met de snelgroeiende Caring Doctors en de Caring Vets. Fondsenwerving ging in 2023 nog weer beter dan in 2022, met een verdubbeling aan donaties van burgers. En natuurlijk sloten weer een aantal nieuwe boeren aan.

Kalf bij koe zuivel maakte een doorbraak, en we leidden 20 tuinders op om hun eigen zaadvaste zaden te telen. Met de organisaties in het Groenboerenplan hebben we gewerkt aan een steviger fundament waarop we volgend jaar kunnen gaan bouwen.

We nemen u mee in onze activiteiten en financieel verslag.

"For over 5 years, our company has been improving the brand and company images to give a proper experience to our customers."

2. DOELSTELLINGEN

Caring Farmers heeft in 2020 statutair de volgende doelstellingen geformuleerd:

- Verduurzaming van het voedselsysteem, lokaal en wereldwijd;
- Behoud en verbetering van natuur en biodiversiteit;
- Vermindering van het aantal, en verbetering van dierenwelzijn van dieren in ons voedselsysteem;
- Het verkorten van de keten en het betrekken van de burger bij hun voedsel (sociale verankering van boerenbedrijven);
- Focus, maar niet uitsluitend, op de primaire productie.

Met als einddoel een natuurinclusieve kringlooplandbouw die wij als volgt definiëren: 'Onze voedselvoorziening moet sociaal en ecologisch zo efficiënt mogelijk zijn waarbij we zoveel mogelijk monden kunnen voeden met zo min mogelijk gebruik van speciaal gefokte productiedieren, zo min mogelijk input van gronden en grondstoffen, geen input van buitenaf én waarbij er geen negatieve tot bij voorkeur een positieve impact op biodiversiteit, natuur, klimaat en het dier mag zijn.'

De organisatie zette in 2022 de volgende prioriteiten om de doelen te bereiken, en die hielden we vast in 2023:

- Een luidere stem van de vooruitstrevende boer in het publieke debat.
- Inspireren, onze boeren laten zien dat natuurinclusieve kringlooplandbouw wel kan.
- Concreet werken aan de uitvoering van de Caring Farmers Code.
- Groei van de Caring Community, maar kwaliteit is belangrijker dan kwantiteit.

"For over 5 years, our company has been improving the brand and company images to give a proper experience to our customers."

3. CARING COMMUNITY

Boeren kunnen de landbouwtransitie niet alleen. Hier is de hele maatschappij voor nodig. Het is dus belangrijk dat ons bereik groeit en dat we samenwerken.

3.1 Groei Caring Community

In het jaar 2023 is het aantal boeren mondjesmaat gegroeid van 325 naar 345 boeren die de Caring Farmers Code onderschrijven en toezeggen ieder jaar stappen te maken naar natuurinclusieve kringlooplandbouw. In juli tijdens de Caring Farmers Dag kwamen 80 boeren bij elkaar.

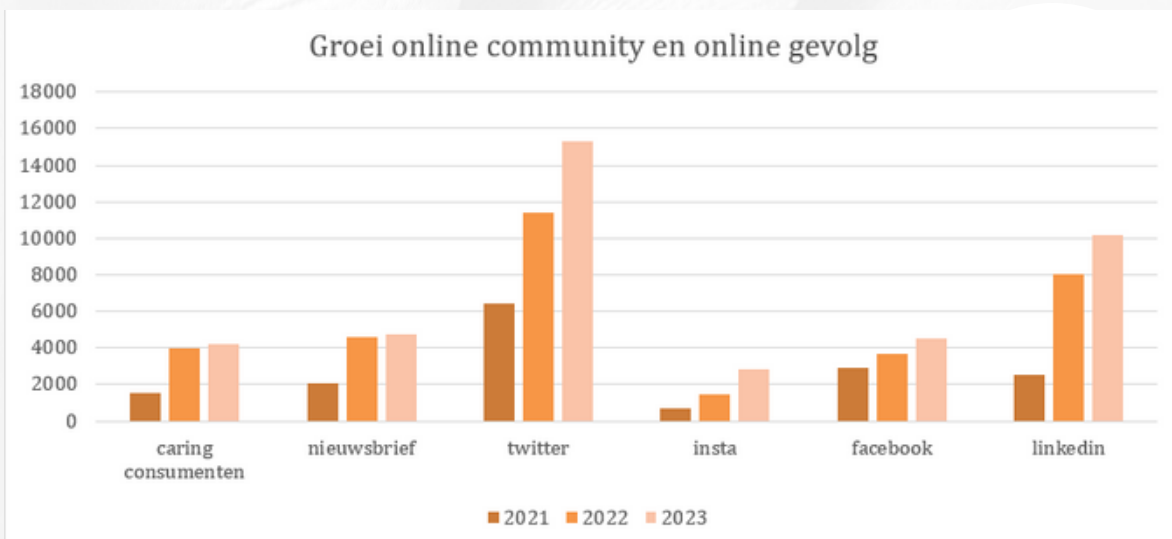
In 2022 sloten ruim honderd biowinkels zich aan als Caring Winkelier. Deze samenwerking leidde in ieder geval tot een mooie samenwerking tijdens de Maand van het Kalf in Juni. In 2024 hopen we meer met deze mooie groep bedrijven te doen.

Belangrijk is dat we de Caring Movement oprichtten. De Caring Doctors groeiden in 2023 van 700 naar ruim 2.000 zorgprofessionals en richtte in 2023 een stichting op. Samen met de Caring Vets en Caring Doctors schreven we opinieartikelen en organiseerden we een uitverkocht congres.

Ook Caring Consumenten, Caring Scientists en Caring Partners kunnen zich aanmelden bij Caring Farmers. Het aantal niet-boeren groeide van 4.000 naar 4218. Deze bestaan vooral uit consumenten maar ook uit tientallen wetenschappers, NGO's en ketenpartners.

De online community groeide weer in 2023, en dat zagen we in de donaties en de bijdragen in crowdfunding voor tv-spotjes voor Groenboerenplan en Kalfjes bij de Koe:

4. LUIDERE STEM VOOR KRINGLOOPLANDBOUW

De belangrijkste doelstelling is dat natuurinclusieve landbouw(ers) beter worden vertegenwoordigd in het landbouwdebat, in Den Haag en in de media. Decennialang werd het landbouwdebat gevoerd tussen behouden boerenorganisaties, politiek en NGO's. De duurzame en vooruitstrevende boer werd nauwelijks tot niet gehoord. Daar brachten wij afgelopen twee jaar verandering in.

4.1 Dierwaardige Veehouderij

In oktober 2022 schoven wij aan bij de Hoofdtafel van Convenant Dierwaardige Veehouderij. Het idee was toen dat de eerste fase van de onderhandelingen – over de huisvesting – diezelfde december zouden worden afgerond waarna fase 2 - fokkerij, slacht en transport – zouden ingaan.

In december 2023 – na een heel jaar aan onderhandelen aan hoofd- en deeltafels – ligt er géén convenant. Caring Farmers heeft een jaar lang gepleit voor snelheid, voor een algehele transitie, voor een beter leven voor de dieren en voor een mooie rol voor de koplopers. Er zijn tenslotte genoeg boeren die al dierwaardig werken of dat snel willen worden. Wij pleitten ervoor dat de voorlichtingscampagnes al vorig jaar van start zouden gaan. Een beter dierenwelzijn en een einde aan ingrepen wordt tenslotte al sinds 1996 beloofd.

Het waren lange en taaie vergaderingen. En toen klapte het Landbouwakkoord, en het kabinet viel. Caring Farmers heeft zich gefocust op een plan voor de koplopers: hoe kunnen we snel aan de slag zodat in 2030 10% van de Nederlandse markt dierwaardig is, inclusief dierwaardige fokkerij, slacht in transport: dus elke 10e pak in de supermarkt is dan #kalfbijkoe zuivel. Dit plan geeft ruimte aan koplopers en kreeg een positieve beoordeling van de Dierenbescherming en van de wetenschappersgroep die het convenantsproces begeleidde. We hopen dat we in 2024 aan de slag kunnen met een dierwaardig budget.

Acties die de uitvoering van de Wet Dieren ondersteunden:

- Campagne 'Ook onze Transitie' met Dierenbescherming en Natuurmonumenten om te zorgen dat dierenwelzijn gelijk mee wordt genomen in de gebiedsprocessen.
- Ondertekening van 'A life worth living' – Rapport van de Dierencoalitie over een dierwaardige veehouderij. Vele van onze boeren staan hierin als voorbeeld.
- April: Oproep aan Kamerleden om dierenwelzijn mee te nemen in de gebiedsprocessen. Met de Caring Movement.

4.2 Eén geluid met de Groenboerenplan partners

In februari organiseerden we met de Groenboerenplan partners, de Groenboerenconferentie met thema 'Het kan wel': een daverend succes. 400 boeren, NGO's, opinie- en beleidsmakers gingen naar huis met meer kennis, netwerk en vol positieve energie. De landbouw kan echt anders! Deze conferentie was een echte kickoff voor de ong 40 dragende organisaties om het Groenboerenplan naar een hoger level te brengen. Door de groene boerenorganisaties, de natuurorganisaties en de dierenorganisaties steeds samen te brengen en de strategie uit te zetten (en uit te voeren) richting het doel: op naar 600k hectare Groenboerenland. Dit doet de Groenboerenplan coalitie via twee routes: 1 lobby naar de politiek en 2 bewegingsopbouw van onderop/zichtbaarheid onder de burgers.

In maart voerden we een gezamenlijke verkiezingscampagne voor groene stemmen tijdens de Provinciale Staten verkiezingen. Helaas, de stemmer wil ándere politiek, en kiest niet voor de groene koers. Het hele jaar door voerden we samen met het kernteam (dus met Demeter, Herenboeren, Federatie Agro-ecologische boeren, Biohuis en Transitie coalitie Voedsel) allerlei activiteiten uit, voornamelijk op lobby gebied (Landbouwakkoord en Convenant, maar ook acties voor gentechnvrij voedsel etc). [Zie voor een overzicht.](#)

4.3 Duurzame Troonrede

In september is er behalve de Troonrede op Prinsjesdag, ook de Duurzame Troonrede. Dit jaar werd deze voorgelezen door onze voorzitter Ruud Zanders. Hij kreeg deze eer nadat Caring Farmers in 2022 de Duurzame 100 aanvoerde. "Dat produceren en consumeren binnen de draagkracht van de aarde financieel te duur zou zijn, kan nooit het argument zijn om dan maar te gaan produceren en consumeren buiten de draagkracht van de aarde". Lees [hier de hele rede.](#)

4.4 Opinielartikelen en media optredens

Januari – Caring Farmers over Wet Dieren op [Nieuwsuur](#).

Maart: We houden [een Groenboerenplan verkiezingscampagne](#) met een mooie verkiezingsboodschap die we op primetime momenten uitzenden.

Maart: Van Landbouwakkoord naar Voedselakkoord - [Opinie met de Caring Movement](#).

April: [Ondersteuning](#) van het Maatschappelijk Manifest Bestrijdingsmiddelen

Juni: [opinieartikel in AD](#): geen dierwaardigheid zonder brandveiligheid.

September: Diertransporten op hete dagen zorgt voor dierenleed. We ondersteunden een [oproep](#) van 10 dierenwelzijnsorganisaties.

Oktober: Blauwtong verspreidt als een dolle door het land met groot leed bij schapen, koeien en geiten. Kunnen kruiden helpen? We organiseren een [webinar](#) door dierenartsen voor boeren.

Oktober: Een ministerie dat niet economie vooropzet, maar de gezondheid van mens, dier en planeet. [Opinie Ministerie van Gezondheid en Welzijn](#).

Oktober: samen met alle winnaars van de Duurzame 100 vroegen we Trouw te stoppen met [fossiele reclames](#).

November: Caring Congres en oprichting [Caring Movement](#)

November: Grote bedrijven zetten in op methaanreductie per liter melk, vanwege het klimaat. Klinkt mooi, maar het gaat ten koste van dier en milieu. [Opinie samen met Co2IFarming in Boerderij](#).

November: [online campagne met Groenboerenplan](#) en een stembulp voor iedereen die graag voor een groene landbouw stemt. [Overzicht verkiezingsprogramma's](#)

December: [publicatie Koplopersplan](#) met support van Dierenbescherming en Biohuis

December: publicatie met Groenboerenplan [in Trouw over Gentechvoedsel](#)

5. CARING FARMERS ALS INSPIRATIEBRON

We zijn trots op onze innovatieve boeren. We werken er hard aan om de maatschappij te laten zien dat het ook anders kan. Dat is nodig want bij beleidsmakers, boereninstanties en bij veel boeren heerst het oude dogma van veel voor weinig en het idee dat je niet zou kunnen bestaan als boer zonder kunstmest en gif.'

5.1 Onze boeren in de media

Ook dit jaar was het weer een caring farmer die de Boerentronrede voorlas bij de opening van de Biobeurs.

En hier slechts een hele kleine selectie van onze boeren in de media:

- [Boer Bart startte met kalfbijkoe en wil geen bankrekening meer NOS.](#)
- [John Huiberts kreeg de wormen terug. \(samen met Cornelis Mosselman\). De Groene Amsterdammer.](#)
- [Pipie Smits van Oyen en Suzanne Ruesink bij NOS](#)

De boer herontdekt zijn grond

De worm moet terug

Net als bij veeboeren hangt ook op het erf van veel akkerbouwers de Nederlandse vlag verkeerd om. Toch geldt ook voor hen dat het anders moet. De grond is morsdood. Biologische boeren en wetenschappers proberen het tij te keren.

Emile Smits en Evert de Vos

15 maart 2023 - verschenen in nr. 11

Cornelis Mosselman op zijn land in het buitengebied bij Ooltgensplaat, Goeree-Overflakkee
© Anja Kruis / ANP

5.2 Farmers aan het Woord

Door onze boerenleden voor te stellen op de site bij Farmers aan 't Woord, laten we zien hoe het ook anders kan. En dat iedere boer het in zijn eigen tempo en op zijn eigen manier doet. In 2022 zijn 15 nieuwe boeren voorgesteld bij 'Farmers aan 't Woord', wat het totaal aan voorgestelde boeren op 75 zet. Dit zijn goed gedeelde en gelezen artikelen op alle social-media kanalen.

Winy en Arjen van Buren van Landgoed Velhorst (biologische akkerbouw, veel samenwerking met Natuurmonumenten, enkele vleeskoeien en varkens): "Wij kozen ook voor Caring Farmers, omdat Caring Farmers de maatschappij, (keten)partners, boeren en burgers verbindt en een belangrijke rol speelt in de transitie naar natuurinclusieve landbouw."

Boerderij De Bonte Weide

Met 320 melkgeiten is deze biologische veehouder een begrip in de omgeving. Boer Mart-Jan vindt bewustwording van de consument belangrijk. Hij vertelt overal hoe zijn bedrijf werkt. En waarmee de consument hem kan helpen. Bijvoorbeeld door minder bekend vlees, zoals bokjeslamvlees, te kopen. Daarmee kan hij de extra kosten dekken die hij moet maken om de bokjes op de boerderij groot te brengen. Het contact met consumenten geeft hem energie en hij zou hier meer tijd aan willen besteden.

Wouter Hasekamp begon ruim vijf jaar geleden met zijn bedrijf Bijenbaas na een gesprek met zijn destijds twaalfjarige dochter. "Waarom sterven alle bijen?" vroeg ze. Omdat Wouter daar geen antwoord op had, ging hij zich in het onderwerp verdiepen. Nu heeft hij 1200 bijenkasten staan door heel Nederland, vijf imkers in dienst en honing die in meer dan 400 delicatessen- en boerderijwinkels wordt verkocht.

Erik en Marleen kochten in 2014 een failliete kippenboerderij en begonnen een varkenshouderij op stro en zaagsel. Het doel is steeds om een product te maken voor de lokale markt, de consument te betrekken bij de boerderij, en samen te werken met partijen die het hele varken kunnen vermarkten. Het dier staat centraal op het bedrijf en de winst wordt gebruikt om het dierenwelzijn alsmear te kunnen verbeteren.

Dirk en Isabella Gravesteyn van Boerderij Gravesteyn melken hun koeien sinds mei 2022 met een nieuwe weidewagen. Een oud concept in een nieuw jasje. Door de komst van deze weidewagen hoeven onze koeien niet meer de weg over te steken en lopen ze vanaf het voorjaar tot najaar 24/7 buiten. De kalfjes blijven op deze boerderij bij moeder of pleegmoeder. Samen met Natuurmonumenten en Rotterdam de Boer op onderzoek zij of een voedselmoeras aangelegd kan worden.

Sanne Smeets van Vers aan de Vecht, een CSA voor ongeveer 160 huishoudens.

“We vinden dat nog veel meer mensen om ons heen geïnspireerd moeten worden door onze manier van voedselproductie: zonder kunstmest of krachtvoer, zoveel mogelijk in samenwerking met de natuur en lekker en gezond. Samen met alle andere Caring Farmers vertellen we het verhaal.”

Arjan en Martine Bisschop van De Houberg zijn praktisch idealisten, die stap voor stap hun regeneratieve boerderij opbouwen. “Wij zijn ook Climate Farmers want het is overduidelijk dat een weerbare bodem en veel biodiversiteit een positieve bijdrage leveren aan het verminderen van het klimaatprobleem. Wij werken met hart en ziel in het nu maar ook voor de toekomst van de natuur en van onze kinderen. Het gaat om het versterken en gebruiken van natuurlijke bronnen. Actief, ondernemend. Ja, wij voelen ons echte Caring Farmers!”

6. CONCRETE PROJECTEN

Onze boeren werkten ieder voor zich aan de Caring Farmers Code, zie daarvoor 6.6. En we hielpen hen met communicatie rondom bijvoorbeeld crowdfundingprojecten. Als organisatie werken we ook zelf aan concrete projecten waarmee we biodiversiteit en dierenwelzijn verbeteren, de keten verkorten of klimaatimpact verkleinen.

6.1 Kalfjes bij de Koe

In de afgelopen twee jaar heeft het KalfbijKoe concept een doorbraak meegemaakt. Het werd voor het eerst landelijk verkocht in Albert Heijn, Plus en biospeciaalzaken onder de noemer Kalverliefde en Zuiver Zuivel.

In 2023 is meer dan een miljoen liter verkocht via deze kanalen. Maar ook de verkoop van allerlei kleinere kanalen is gegroeid bij nieuwe melktaps en lokale kanalen zoals Blijde Koe zuivel.

We bombardeerden de maand juni tot Maand van het Kalf. De hele maand waren er aanbiedingen bij Odin Foodcoop, open dagen voor consumenten, kennismiddagen voor boeren en elke dag aandacht op alle socials. En veel media aandacht!

De consument wordt langzaam bewuster over het lot van kalfjes. De Wet Dieren, de Koetjes en Kalfjes Cup van Wakker Dier op RTL nieuws en NOS, twee uitzendingen van Keuringsdienst van Waren, 5 uitzendingen van Binnenste Buiten, twee keer Vroege Vogels en paginagrootte

artikelen in Boerderij, AD, Trouw, Leeuwarder Courant; tv- en radioreclame van Kalverliefde en Caring Farmers hielpen mee om de verkoop en het bewustzijn te laten groeien.

Ook onder boeren heeft Kalf bij Koe een beter imago gekregen door positieve(re) aandacht in agrarische media en de kans om via Kalverliefde een meerprijs te krijgen op de melk. 6 nieuwe boeren hebben de overstap gemaakt in de afgelopen 2 jaar, en nog eens drie boeren zullen dat aankomend voorjaar gaan doen.

De boeren wisselen ervaringen uit in een actieve appgroep. In januari 2024 wordt het stappenplan 'Kalf bij Koe, maar Hoe' gepubliceerd op de Biokennisweek.

6.2 Levende Zadenbank

Wereldwijd is het aantal groente-rassen dat we telen en eten enorm afgenomen en meer dan 90% van alle groenten die we eten, komen van F1/hybride zaden. Caring Farmers startte samen met [De Zaderij](#) en [Stichting Zaadgoed](#) een project Levende Zadenbank met als doel om telers op te leiden om hun eigen zaadvaste rassen te kweken en zo het genetisch aanbod van (biologische) groenten te vergroten. Zo werken we meer biodiversiteit op het land en op het bord.

De campagne startte in juni op de Caring Farmers Dag op de Biologische Agrarische onderwijsinstelling Warmonderhof. Sinds juli is de campagne voortvarend voortgegaan. De Zaderij heeft het aantal rassen dat wordt geteeld in 2023

verhoogd van 73 naar 79. Dat deden zij door intensieve begeleiding voor hun eigen telers. Het aantal telers wat in 2023 teelde voor de Zaderij was 28.

Maar er zijn ook 20 nieuwe telers in opleiding: 20 tuinders volgden een 4-daagse opleiding, die in 2024 herhaald zal worden. In november deden wij een landelijke oproep aan telers in het hele land om eigen selecties van (vergeten) groenterassen in te sturen. Het onderwerp zaadvaste rassen is erg actueel nu de EU dreigt om de regels rondom gentic te versoepelen, wat mogelijk leidt tot nog meer patenten en beperktere toegang van biologische telers tot genticvrije groentezaden.

Met mooie artikelen in regionale bladen, in Trouw en vier filmpjes op sociale media, maken we ook de consument bewuster over de groenten op hun bord. Lees meer over de [campagne](#).

6.3 Biodiversiteit op je bord

Begin van het jaar startten we BOJB in samenwerking met Dutch Cuisine, VHC Jongens, BIO NH, Zuivel van Reijer, de gemeente Amsterdam en Haarlem. Het doel is om nieuwe verdienmodellen te creëren voor voedselproducenten die een positieve bijdrage leveren aan behoud en/of herstel van biodiversiteit door het gebruik van 'biodiversiteitsvriendelijke'

producten via de horeca en catering te stimuleren. Groothandels moeten hun inkoopbeleid gaan aanpassen en meer biodiversiteitsvriendelijke producten kopen. Een lang traject aangezien bij grootschalige inkopers de begrippen 'biodiversiteit' en 'natuurinclusiviteit' nog in de kinderschoenen staan. Het is gestart met de Provincie Noord-Holland, en gaat nu ook door in Overijssel. Meer op [de website](#).

6.4 Meer Bomen Nu

Meer Bomen Nu verplant kansarme zaailingen naar kansrijke plekken. Deze campagne is in 2020 gestart als samenwerking tussen Urgenda, Caring Farmers en stichting MEERGroen. Sindsdien vonden al meer dan 1.5 miljoen zaailingen een nieuwe plek om groot te worden. Veelal bij boeren, en veelal bij caring farmers. Hoewel Caring Farmers niet meer onderdeel is van de landelijke organisatie van de Meer Bomen Nu campagne, werken onze boeren nog wel mee en planten bomen. Afgelopen winter is voedselbosboer Ids regiocoördinator van Groningen geworden, en plant hij nu óók bomen bij collega caring farmers. Biologisch teler David uit Roelofarendsveen is voor derde keer op een rij bomenhub en deelt duizenden bomen uit. Onder andere bij collega's in de buurt zoals Boerderij de Eenzaamheid, Buitenverwachting en meer. Ook collega caring farmer Jasper Meerkerk plantte een voederhaag aan en kreeg Mark Venner van voedselbos Baexem er 500 zaailingen bij. Meer dan 200 startende voedselbossen werden in min of meerdere mate geholpen met gratis plantgoed.

6.5 Boer&Buur met Natuur

Sinds 2023 werken we nauwer samen met de Natuur en Milieufederaties. Hun focus ligt op verbetering van de biodiversiteit en daarvoor is samenwerken met boeren een noodzaak. In het programma Boer&Buur met Natuur ondersteunen we met de Natuur en Milieufederaties en ook hun andere partners samenwerkingen van boeren en burgers die werken aan oplossingen voor een toekomstbestendige landbouw.

In iedere provincie zijn er twee coalities geselecteerd. Zij gaan met steun van het lokale NMF-team hun coalitie ontwikkelen. Samen te doen, te leren en te bouwen aan een beweging die landbouw en natuur combineert.

9 van de 24 coalities zijn tevens Caring Farmer. [Zie hier de hele lijst.](#)

6.6 Wat deden onze boeren aan de Code?

Alle aangesloten boeren hebben de Caring Farmers Code ondertekend. Door middel van deze enquête hebben we in beeld gebracht in welke mate de boeren stappen hebben gezet op het gebied van dierenwelzijn, ecosysteemherstel, de lokale kringloop, biodiversiteit en meer. We vroegen de boeren net als vorig jaar naar hun verbeteringen op de thema's dierenwelzijn, biodiversiteit, klimaat en consument & keten.

Ook dit jaar vroegen we weer naar wat onze boeren zelf hebben gedaan aan de Caring Farmers Code. 39 boeren vulden de enquête in. Dat zijn er niet veel, te weinig eigenlijk; maar de antwoorden die we kregen waren weer hartverwarmend:

Net als vorige jaren, is biodiversiteit zorg nummer één bij de caring farmers en daar deden zij dan het meest aan: meer bomen, startende voedselbossen, poelen, hagen (11x). Daarnaast meer kruidenrijke grasland en bloemenweides (10x), verder uitgestelde maaidata, meer strokenteelt, mengteelt en akkerranden. Er wordt weer meer met ruige mest gewerkt en de biodiversiteit wordt op enkele bedrijven gemonitord door NGO's. Een akkerbouwer telde trots 6 jonge velduilen.

Ook op gebied van klimaat werden verbeteringen doorgevoerd: boeren schakelden naar biologisch, eentje kocht een elektrische bestelwagen, een kleine windmolen, nóg meer zonnepanelen, minder krachtvoer, meer reststromen, meer bokashi en minder kunstmest.

Voor de dieren werd meer uitgegeven aan stro en hooi voor meer comfort. Twee starten met kalfjes bij de koe, een melkveehouder schafte een tentstal aan voor het jongvee; een ander stapte over op robuuste rassen, weideuren namen toe, twee boeren stopten met onthoornen en een ander spreekt met de Vakbond voor Dieren over het verbeteren van het welzijn van de 'werkende dieren'.

Sinds ik ben aangesloten bij Caring Farmers:

- voel ik mij meer gesteund op mijn eigen weg richting duurzamere landbouw (21 boeren)
- ben ik trots op het feit dat ik kan laten zien dat ik niet de enige boer ben die voor duurzaam en natuurinclusief kiest (19 boeren)
- heb ik nieuwe collega's ontmoet (10 boeren)
- heb ik meer mogelijkheden om mijn kennis uit te dragen (10 boeren)

7. PERSONEEL EN ORGANISATIE

Bestuur

Het bestuur is ongewijzigd en bestaat uit de drie oprichters van de Caring Farmers, Ruud Zanders, Annette Harberink en Geert van der Veer. Het bestuur is onbezoldigd. Zij houden nauw contact met het uitvoerend team om huidige organisatie, richting, ontwikkelingen en toekomstplannen te bespreken; sluiten aan bij vele overleggen met ministeries en doen vaak de woordvoering.

Personeel

Gemiddeld werkte er ongeveer 3 fte voor Caring Farmers. We worden nog steeds ondersteund door Urgenda met de backoffice en het personeel is allemaal in dienst bij Urgenda. Het halve kantoorteam (1,6 fte) verdeelt de uren tussen Urgenda en Caring Farmers, en de andere helft (1,4 fte) werkt enkel voor Caring Farmers. Waar we in het eerste jaar bijna alle uren ondersteund kregen door Urgenda, vergoedden we in 2023 de meeste geleverde uren.

Raad van Advies

Het Caring Farmers bestuur laat zich adviseren door een Raad van Advies. De Raad, onder leiding van Anne-Marie Spierings, is in 2023 twee keer bij elkaar gekomen. Filosoof Erno Eskens heeft de Raad na drie jaar verlaten. Iemand uit het bestuur van de Caring Doctors zal lege plek opvullen. Lees meer over de leden van de [Raad van Advies](#).

8. FINANCIËEL VERSLAG

Financieel heeft Caring Farmers in 2023 weer een groei doorgemaakt, dankzij bijna een verdubbeling van het aantal donaties, een nieuwe subsidie en enkele fondsen. Het fonds Porticus ondersteunde ons met een grote bijdrage om samen met de Federatie Agro-Ecologische boeren te werken aan bewegingsopbouw en betere regelgeving voor kleinschalige boeren. Het Barth Misset fonds en het Fund Animal Welfare Projects ondersteunen ons werk om dierenwelzijn te verbeteren. Het Barth Misset fonds draagt bovendien bij aan het Caring Congres van 2022 én 2023.

De inkomsten uit donaties vanuit de Caring Community maakt een mooie groei door:

2020	2.076
2021	20.853
2022	33.289
2023	63.601

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

	2023	2022	2021	2020
Baten				
Ontvangen donaties en fondsen	€ 278.446	€ 58.034	€ 54.428	€ 3.594
Ontvangen cursus zaadvaste zaden	€ 2.076			
Overige inkomsten	€ 127			
Ontvangen subsidies	€ -	€ 39.017		
	€ 280.649	€ 97.051	€ 54.428	
Lasten				
Personeelskosten	€ 60.630	€ 58.520	€ 20.933	€ -
Ondersteuning stagiairs		€ 3.309		
Kosten projecten	€ 184.531	€ 35.468	1) € 15.737	€ -
Publiciteit	€ 93	€ 2.703	€ 16.595	€ -
ICT	€ 2.847	€ 7.007	€ 3.063	€ -
Bankkosten	€ 263	€ 186	€ 188	€ 59
Administratiekosten	€ 3.346	€ 1.159		
Overige kosten	€ 5.293	€ 1.875	€ 1.014	€ 1.117
	€ 257.003	€ 110.227	€ 57.529	€ 1.176
Resultaat	€ 23.646	€ -13.176	€ -3.101	€ 2.418

1) specificatie projecten:

Kalfjes bij de Koe	€ 65.368	€ 12.524,24	Kalfjes bij de Koe
Biodiversiteit op je bord	€ 2.396	€ 13.910,55	Bomen bij Boeren
Beleid beïnvloeding	€ 13.868	€ 1.075,08	Beleid beïnvloeding
Caring Movement	€ 635	€ 6.018,14	Foodcamps
Congres	€ 11.420	€ 1.452,00	Slachten
Biobeurs	€ 2.270	€ 488,37	Biobeurs
Knelpunten diervr. veehouderij	€ 3.232	€ 35.468,38	
Groenboerenplan	€ 40.954		
Inhuur experts	€ 1.222		
Levende zaadbank	€ 43.166		
	€ 184.531		

BALANS PER 31-12-2023
Rekening Omschrijving

Activa	31-12-2023	31-12-2022
<i>Liquide middelen</i>		
Triodos bank	€ 16.444	€ 209.162
<i>Kortlopende vorderingen</i>		
Debiteuren	€ 1.500	
Nog te ontvangen	€ 35.949	
	€ 53.893	€ 209.162
Passiva		
<i>Eigen Vermogen</i>		
Algemene reserve	€ 9.819	€ -13.823
<i>Kortlopende schulden</i>		
Lening	€ -	€ -
Crediteuren	€ 23.373	€ 15.985
Overlopende passiva	€ 20.701	207000
	€ 53.893	€ 209.162